

Ekte samiske oppleve

LAVVOLEIR:

Litt utenfor hovedbasen har Davvi Siida lavvoleir hvor de tar i mot turister hver eneste dag hele sommeren. Áilu Utsi og datter Sára Márjá Utsi kler på seg kofta hver dag slik at turistene får se de tradisjonelle samiske klærne. (Alle foto: Ida M. Varsi Solbakk)

— Turistene har alltid vært svært takknemlige for realiteten i våre produkter og de opplevelsene vi tilbyr, at det ikke er noe Disney World. For uvitende er det viktig at det ikke er nødvendig å tvile på det vi sier og viser, sier Ellinor Guttorm Utsi.

IDA-MÁRJÁ VARSÍ SOLBAKK

I åtte sesonger, siden 2007, har Ellinor Guttorm Utsi og Áilu Utsi sammen med resten av familien holdt på med turisme på Nordkyn ved Store Finngammevannet i Kjøllefjord i Lebesby kommune. Her tar de i mot gjester på overnatting og turister i lavvoleiren hvor de tilbyr guiding om samisk kultur, tradisjoner og liv. Dette har vokst seg så stort at de kan leve av det og samtidig drive med reindrift ved siden av.

Ved en tilfeldighet

Det hele var bare en tilfeldighet, som etterhvert ble en stor del av livet til familien Utsi fra Hillágurra. Utsi familien tilhører reinbeitedistrikt 9 – Čorgaš. Noe som betyr at sommerbeitet for flokken er på Nordkinnhalvøya. I man-

ge, mange tiår har de trådt stier og knyttet kjentskap med lokalbefolkningen på Nordkyn. Ved en tilfeldighet ble de dratt med inn i turismens verden og nå driver de Davvi Siida AS som er datterselskap til en større reiselivsbedrift, som også er delvis eid av Utsi.

— Ved en tilfeldighet fikk vi forespørsel fra en lokalmann om ikke vi ville være med på et opplegg for turister. Selv hadde de et prøveprosjekt om samarbeid med Hurtigruten.

Det ble ikke mange lange kvelder med vurdering og veiging for og i mot før de bestemte seg for å prøve seg.

— Hvorfor ikke tenkte vi, sier Ellinor G. Utsi til Ságat.

Slutter ikke i reindriffta

Reindriffta er fortsatt en stor del av livet til familien. Sammen driver de Davvi Siida fra mai måned til septemer. Resten av året jobber de i reindriffta.

— Selv om vi, på grunn av stor etterspørsel, godt kunne drevet med turisme året rundt, velger vi foreløpig å prioritere reindriffta resten av året.

Fra september avslutter de turistarbeidet og går tilbake til reindriffta, kalvemerkinga og det lange vinterhalvåret med blant annet flytting av flokken til vinterbeite.

Økonomiske utfordringer

Videre forteller Utsi at det har vært, og enda er utfordringer i forhold til det økonomiske. Med lån «over hau» begynner virkeligheten å gå opp for de.

— Utfordringene med å starte en bedrift har alltid vært det økonomiske. Først og fremst må man vurdere nøyer og prioritere pengene annerledes.

Blant annet har de hittil brukt en god del penger på å pusse opp huset som brukes i forbindelse med turismen.

— Nå begynner også virkeligheten å synke inn, og vi må begynne å betale ned lånene som er tatt.

I det siste har de satset for fullt med markedsføring. Nå håper de at samarbeidet med Karine Pedersen og Arktisk Design skal gi noe tilbake.

— Vi har i det siste brukt mye penger og tid på markedsføring, så vi håper det betaler for seg ved at vi når ut til flere turister slik at flere ønsker å besøke oss.

Selv om det er vanskelig å få pengene til å gå rundt, viser det seg at Davvi Siida drar inn en del penger.

— Først og fremst er det opplevelsene vil tilbyr som er knyttet til samarbeidet med Hurtigruten, som vi tjener på. I tillegg selger vi duodji og kjøttsalget i familien går til bedriften. Sum i sum er det

stor fortjeneste, kan Ellinor Utsi bekrefte.

Å gjøre seg synlig

Hun forteller også at det er viktig å delta på forskjellige prosjekter slik at de viser seg ute blant folk og bedriften blir reklamert og mer synlig. Hun drar frem et eksempel med Guovssahas akevitten som de har solgt.

— Da Arne Hjeltnes var på rundtur med programmet sitt, fikk han Guovssahas akevitt fra oss. Etter at programmet var vist på tv, ble han intervjuet på God Morgen Norge. Da la jeg merke til at det var én plass han husket å nevne ved navn, og det var Mehamn. Han snakket om den gode akevitten han hadde smakt, og hvis ikke det er god reklame for bedriften, så vet ikke jeg.

— Det å gjøre seg synlig på forskjellige arenaer er utrolig viktig. Det krever mye tid og krefter, men det er prisen man må betale for å lykkes. Det er bare en vei i det her, og det er full innsats og masse pågangsmot, forteller Ellinor.

Same på kysten

Det har seg seg sånn at samer og kystfolk har, eller har hatt, sterke fordommer mot hverandre. Ellinor mener tiden har forandret seg, og hun har alltid følt seg velkommen på kysten.

— Vi har alltid hatt et godt samarbeid med lokalbefolkningen her på Nordkyn. Vi hadde ald-

ri satt oss i gjeld og startet opp med bedrift her hvis det hadde vært slik at lokalbefolkningen ikke tok oss godt i mot.

— Det har vært en utvikling mellom samer og kystfolk, og det utvikler seg enda til at vi kan samarbeide. Jeg opplever at samene ikke lenger er «farlig» og vi sammen, hånd i hånd, kan framsnakke hverandre.

Ellinor forteller om skolebarn som hvert år under merkingen besøker gjerdet på Nordkynfjellet. Den likeverdighetsfølelsen, respekten og kontakten de har seg i mellom, er en stor verdi for henne.

— Det gir meg en god følelse når elevene hilser på oss på samisk. Det er en veldig viktig verdi for meg, og som ikke er mulig å måle økonomisk.

Hun drar frem et konkret eksempel på hvordan samfunnet på kysten er forandret.

— I forbindelse med samesingsvalget holdt vi et politisk møte her. Da var det flere som sa at det i disse områdene ikke hadde vært mulig før. Det er et tydelig tegn på at samfunnet på kysten er forandret og modnet.

Likevel kan hun bekrefte at det i ettertid er kommet frem at noen var skeptiske til at de skulle etablere samisk bedrift på Nordkyn.

— I ettertid er det noen som har innrømmet at de var litt skeptiske i begynnelsen. Men vi har alle fordommer, og jeg sier ikke at det bare er de som har, eller har hatt, fordommer mot oss, jeg

Isar

JOIKER FOR TURISTENE:

Det var en spesiell stillhet i lavvoen blant turistene når Áilu tok frem trommen og joiket «Alitvárrí/Bláfjell» som er fjellet turistene ser når de trer ut av lavvoen.

LASSOKASTING:

Det finnes mange naturtalenter der ute i den store vide verden. Flere av de besøkende fikk prøve seg på lassokasting, og jaggu var det noen som traff også.

ATTRAKSJON:

For mange var det attraksjon i seg selv å se på, og mate de to reinene som sto inngjerdet utenfor lavvoen.

hun ville så veldig gjerne ha det hjemme hos seg selv. Og en annen gang fikk jeg spørsmål om man kunne lage bacon av rein.

— Min datter har fått mye skryt fra både turistene og fra våre medarbeidere. Det gjelder å gi av seg selv i denne jobben, det er utrolig viktig, og det klarer hun veldig fint.

Stor verdi

Ute i verden er det mange som vet om samer og, eller har en eller annen tilknytning til samisk kultur og liv. Ellinor forteller at hun føler seg beæret som får mu-

ligheten til å være en av de som kan tilby disse opplevelsene for de.

— Jeg føler meg som en viktig institusjon. For eksempel var det en dame fra Israel som hadde lest en samisk bok på hebraisk som barn, og av den grunn hadde hun en drøm om å komme hit for å oppleve samisk kultur.

— Det at hun får muligheten til å komme hit og oppnå den drømmen, og når jeg er den som kan tilby henne det, blir jeg så stolt og beæret. Samtidig sier hun at hun er evig takknemlig for samarbeidet med Hurtigruten.

— Uten de hadde ikke vi og bedriften klart å trekke så

MINNE FRA TUREN:

Inne i lavvoen kan turistene kjøpe duodjivarer som minne fra turen. Blant annet selger de kniver, guksier, armbånd og mye mer. Alt er selvfølgelig laget for hånd.

PESK LAGET AV SYV SKINN:

Áilu viser frem pesken som er laget av syv reinskinn. Áilu forteller at han flere ganger har sovnet med pesken ute i kulda.

FØLGER GODT MED:

Turistene følger godt med når Sára Márjá forteller om samer og deres liv før og nå.

mye turister som vi nå gjør. Samarbeidet med de er gull verdt for Davvi Siida.

Viser virkeligheten

Ellinor G. Utsi er styreleder i prosjektet Samisk reiseliv i Nord-Norge. Prosjektleder Beate Juliussen skryter av arbeidet som er gjort av Davvi Siida.

— Det de har gjort i forhold til utviklingen av bedriften har vært veldig spennende. De har vært lydhør hele veien, og de har hørt på hva markedet ønsker, og tilpasset produktene deretter. I tillegg, det som er veldig viktig, er at de også har beholdt sin identitet og gjort det på en god måte i forhold til hvordan de ønsker

å presentere det samiske, sier prosjektleder i Samisk reiseliv i Nord-Norge, Beate Juliussen. Til dette svarer Ellinor at det er lett for de å være naturlig når de viser sitt liv og sin identitet til hele verden.

— Vi prøver ikke å lyve, og vi ønsker ikke å lyve. Det er så lett å fortelle og vise sannheten. Det ville vært mye vanskeligere å lyve og huske på hva vi har løyet om og sagt til den ene og den andre. Når man ikke forandrer på sannheten er det på den måten lett, sier Ellinor Guttorm Utsi avslutningsvis.

har også hatt fordommer, sånn er det i dagens samfunn, sier Utsi og legger til at de aldri har følt uvelkommenhet blant lokalsamfunnet i forhold til den samiske kulturen.

Familiebedrift

Davvi Siida er en familiebedrift. Uten hjelp fra hele familien ville ikke bedriften gått rundt, sier Ellinor.

— Uten hele familiens virke og hjelp ville ikke bedriften gått rundt. Det er selvsagt andre der ute som kan jobbe, det er ikke det jeg sier, men det er så mye lettere å bruke sine egne.

Datteren til Ellinor Guttorm Utsi og Áilu Utsi, Sára Márjá (20), har siden hun var 13 år jobbet i bedriften. I år er første gang hun har tatt i mot gjester på lavvoleiren. Der forteller hun om samisk kultur, tradisjoner og om det samiske livet både før og nå.

— For meg har det vært viktig og til stor hjelp å snakke om samer på engelsk foran mange turister. Jeg er blitt mer sikker på meg selv og mye modigere. I tillegg har jeg inntrykket av at turistene også liker å se yngre fjes som bryr seg om turisme og samisk kultur.

Sára Márjá forteller at hun har fått mange rare spørsmål gjennom tidene.

— Inne i lavvoen har vi lagt inn store, flate natursteiner som gulv. En dame spurte meg om hvor man kunne kjøpe den slags gulv,